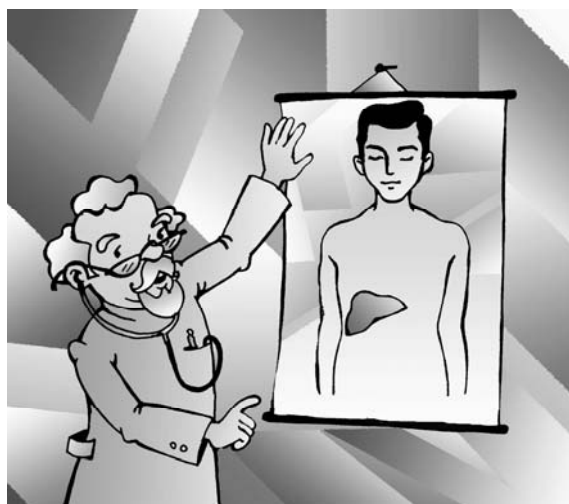

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آشنایی با بیماری هپاتیت

پژوهشکده مهندسی و علوم پزشکی جانبازان

معاونت بهداشت و درمان بنیاد شهید و امور ایثارگران

آشنایی با بیماری هپاتیت/ گردآوری گروه برنامه ریزی ایمن سازی جانبازان اداره بهداشت و توانبخشی؛ ویراستار حمید میرزا آقایی؛ تصویرگر فیروزه مظفری- [ویراست ۲]. - تهران: پژوهشکده مهندسی و علوم پزشکی جانبازان، ۱۳۸۲.

۳۲ ص:؛ مصور (رنگی): ۱۹×۱۱ س م. - (سازمان امور جانبازان؛ پژوهشکده مهندسی و علوم پزشکی؛ ۱۷)

ISBN: 964-06-1408-4

فهرست نویسی براساس اطلاعات فیبا.

پشت جلد به انگلیسی: A simple review of Hepatitis.

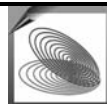
چاپ قبلی: سازمان امور جانبازان، پژوهشکده فنی و پزشکی، ۱۳۸۱. (۲۴ص).

۱/ هپاتیت. ۲. هپاتیت - پیشگیری. ۳. کبد - بیماریها. ۴. هپاتیت - آزمونها و تمرینها.

الف. سازمان امور جانبازان. اداره بهداشت و توانبخشی. گروه برنامه ریزی ایمن سازی جانبازان. ب. میرزا آقایی، حمید، ویراستار. ج. مظفری، فیروزه، تصویرگر. د. سازمان امور جانبازان. پژوهشکده مهندسی و علوم پزشکی جانبازان. ه. عنوان.

۶۱۶/۳۶۲ RC۸۴۸/ه۲۱۵

۸۲-۳۲۱۶۲ کتابخانه ملی ایران

آشنایی با بیماری هپاتیت

گردآوری: گروه برنامه ریزی ایمن سازی جانبازان اداره بهداشت و

توانبخشی

چاپ چهارم پاییز ۱۳۸۴

تیراژ: ۳۰۰۰ نسخه

ویراستار: حمید میرزا آقایی

تایپ: حبیب اله خدمتی

تصویر گر: فیروزه مظفری

اجراء: عبدالله سعیدی

لیتوگرافی: ۱۲۸

چاپ: صادق

ناشر: پژوهشکده مهندسی و علوم پزشکی جانبازان

نشانی: تهران، بزرگراه چمران، خیابان یمن، خیابان مقدس اردبیلی،

خیابان فرخ، پلاک ۲۵ و ۸ تلفن ۲۲۴۱۵۳۶۷ و ۲۲۴۱۲۵۰۲ نمابر

صفحه اطلاعاتی وب: www.jmerc.ac.ir شابک: ۹۶۴-۰۶-۱۴۰۸-۴

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

فهرست

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۲	کبد سالم
۲	ساختمان و عمل دستگاه گوارش
۳	ساختمان و محل کبد
۴	وظایف کبد
۵	هپاتیت چیست؟
۶	نشانه های هپاتیت حاد
۸	هپاتیت «آ»
۱۰	هپاتیت «ب»
۱۳	پیشگیری
۱۵	توضیحاتی در خصوص ناقلین هپاتیت «ب»
۱۷	تشخیص هپاتیت «ب»
۱۸	هپاتیت «سی»
۲۲	کتابهای مرجع
۲۳	پرسشنامه

بنام خداوند جان و خرد

جانباز گرامی

یقیناً آموزش بیان کننده فرصتی است که طی آن می توان امیدداشت، مفاهیم علمی و بعضاً سنگین را در قالبی ساده و روان ، جهت افزایش دانایی و سپس بکارگیری به مخاطبان منتقل نمود. ما نیز به عنوان دوستان و خدمتگزاران شما در مدیریت آموزش معاونت بهداشت و درمان، امیدواریم بتوانیم از این فرصت بنحو شایسته استفاده نمائیم و اعتقاد راسخ داریم که آموزش صحیح راهی است مفید و عملی که از طریق آن می توان بکارگیری اصول پیشگیری از بیماریها را به مخاطبان منتقل نمود و از عوارض و دردهای بسیاری چه ناشی از ایجاد بیماری و چه ناشی از ضرورت درمان بیماری جلوگیری نمود. بنابراین ما به خود این اجازه را می دهیم که قویاً مطالعه و استفاده از اینگونه جزوات آموزشی را که حاصل بخشی از فعالیتهای مدیریت آموزش می باشد را توصیه نمائیم و امیدوار باشیم که برگشت نظرات جانبازان عزیز به جهت اصلاح در پربارتر کردن اینگونه فعالیتهای ما را یاری برساند.

معاونت بهداشت و درمان

مدیریت آموزش

زمستان ۸۲

کبد سالم

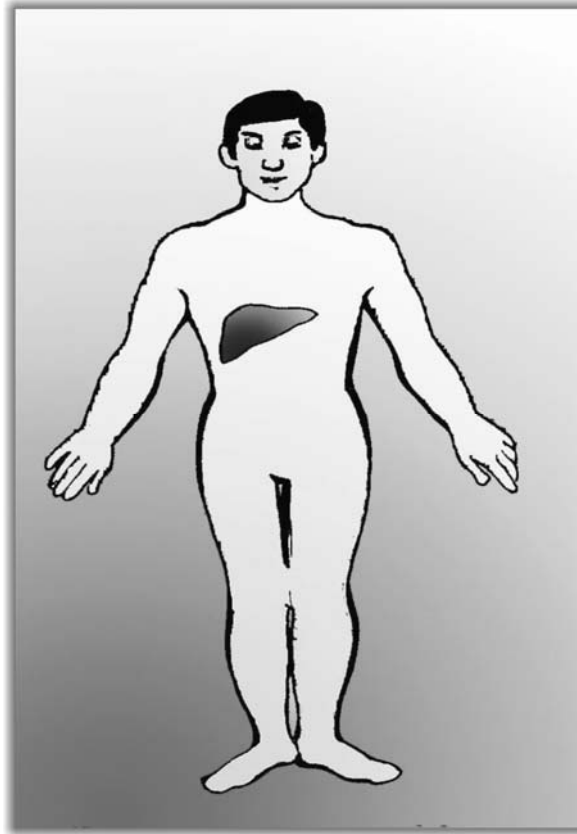
کبد شما بزرگترین عضو درون بدنتان می باشد و از طرفی دیگر پیچیده ترین آنها نیز هست. کبد نقش مهم و حیاتی در تنظیم فعل و انفعالات درونی بدن دارد. این اعمال برای حفظ حیات و انجام فعالیت‌های مناسب بدن ضروری است. به طور ساده می توان گفت که بدون کبد نمی توان زندگی کرد. وقتی غذایی خورده می شود به همان صورت در بدن مصرف نشده و بعد از جذب و ورود به خون باید از میان کبد بگذرد و در این میان، کبد در امر بسته بندی و ذخیره نمودن این مواد نقش مهمی دارد.

ساختمان و عمل دستگاه گوارش

دستگاه گوارش نقش مهمی در جذب مواد غذایی (مواد خورده شده) و دفع مواد زائد بدن دارد و گاهی دچار بیماری های گوناگونی می شود که در برخی مواقع به غلط به بیماری کبدی نسبت داده می شود. مثلاً یبوست یکی از مشکلات شایع در بیماران است. اغلب بیماران عدم کارکرد مناسب دستگاه گوارش را به کبد نسبت می دهند. دستگاه گوارش به شکل لوله ای توخالی است که از حفره دهان شروع شده و به مقعد ختم می شود. تمام قسمت‌های مختلف دستگاه گوارش، موادی را به درون حفره گوارشی ترشح یا موادی را از درون آن جذب می کنند. غذا پس از خرد شدن در دهان، وارد مری و سپس معده شده و به دنبال انجام فعل و انفعالات مختلف بر روی آن، در روده ها جذب می شود. کبد که در قسمت راست و بالای شکم قرار دارد، ترشحات خود را از

آشنایی با بیماری هپاتیت

طریق مجاری صفراوی به درون اثنی عشر می ریزد و به این طریق ، نقش خود را در هضم مواد غذایی ایفاء می نماید.

ساختمان و محل کبد

کبد بزرگترین عضو بدن شما است و در داخل شکم ، سمت راست و فوقانی آن و در زیر دنده ها قرار دارد. برخی از اعضای حیاتی بدن در اطراف کبد قرار دارند.

در قسمت فوقانی کبد، دیافراگم و ریه ها و در پشت آن کلیه راست و در زیر آن روده کوچک و بزرگ قرار دارند. وزن کبد حدود ۱/۵ تا ۲ کیلوگرم می باشد. کبد به چهار قسمت تقسیم می شود. داخل کبد میلیون ها مجاری ریز وجود دارند که وظیفه آنها انتقال صفراوی ساخته شده در کبد می باشد. به همین دلیل به آنها مجاری صفراوی داخل کبدی گفته می شود. این مجاری کم کم به هم متصل شده و در نهایت به صورت دو مجرا به ضخامت ۱ الی ۲ میلی متر از کبد خارج شده، محتویات خود را به داخل کیسه صفرا می ریزند. خونرسانی به کبد بسیار زیاد است و به آن جگر سیاه نیز گفته می شود. تقریباً تمامی خونی که از روده ها خارج می شود، از طریق یک ورید (سیاهرگ) به داخل کبد می ریزد و از آنجا پس از تغییراتی که بر روی آن صورت می گیرد به یک سیاهرگ دیگر رفته و در نهایت به قلب می روند. سرخرگ ها و سیاهرگ ها خونرسانی کبد را انجام داده و مواد مغذی مورد نیاز برای حفظ سلامتی کبد را تأمین می نمایند.

وظایف کبد

کبد مانند یک کارخانه بزرگ شیمیایی در تمام شبانه روز فعالیت می نماید و در تنظیم بسیاری از امور داخلی بدن، سوخت و ساز مواد و سم زدایی آنها نقش مهمی را ایفا می نماید.

- ۱- آماده سازی و ذخیره مواد در کبد
- ۲- تولید مواد مورد نیاز بدن
- ۳- تنظیم ترکیب خون
- ۴- سوخت و ساز مواد غذایی، داروها و دیگر مواد
- ۵- سم زدایی و دفع مواد مضر

آشنایی با بیماری هپاتیت

- ۶- تسهیل هضم مواد غذایی با تولید و ترشح صفرا
- ۷- تولید عوامل انعقادی
- ۸- ذخیره آهن

خوشبختانه ادامه حیات با بخش کوچکی از کبد نیز امکان پذیراست. در بیماریهای مختلف خصوصا هپاتیت ویروسی، کبد دچار التهاب و تخریب می شود ولی غالبا تا مراحل انتهایی فقط قسمتی از عملکرد کبد مختل شده و تنها در مراحل پیشرفته، نارسایی کبد خود را نشان می دهد.

هپاتیت چیست؟

هپاتیت از نظر لغوی به معنای «التهاب و ورم کبد» می باشد. مهم ترین عوامل ایجاد کننده آن ویروس ها هستند. مشروبات الکلی، داروها، سموم و برخی بیماری های ارثی نیز سبب هپاتیت می شوند. ویروس ها موجودات بسیار ریزی هستند که با چشم معمولی دیده نمی شوند. برای دیدن آنها نیاز به تجهیزات پیشرفته ای از جمله میکروسکوپ الکترونی است. تاکنون حداقل شش نوع ویروس مسؤول بروز انواع مختلف هپاتیت شناسایی شده اند که در طی قرن ها میلیون ها انسان دچار انواع هپاتیت ویروسی شده اند. اکثر بیماران مبتلا به هپاتیت ویروسی علامتی ندارند و بیماری آنها با انجام آزمایش مشخص می شود. به هر حال در تعدادی از بیماران، علائم حاد بیماری وجود دارد. به دنبال تماس با ویروس مولد هپاتیت و پس از طی دوره ای که از هفته ها تا ماه ها متغیر است و تحت عنوان دوره نهفته گفته می شود، علائم حاد ابتلا به هپاتیت ویروسی ظاهر می شود این علائم عبارتند از: بی اشتها،

خستگی مفرط، کوفتگی و استفراغ، درد شکم، تیره شدن ادرار، کم رنگ شدن مدفوع و زردی پوست. علائم بیماری معمولاً روزها و یا هفته ها طول می کشد و علائم بیماری خود بخود برطرف می شوند. باید توجه داشت که علائم شبه آنفلوآنزا به صورت درد عضلانی، خستگی، تب خفیف می تواند روزها یا هفته ها قبل از بروز علائم حاد بیماری دیده شوند.

نشانه های هپاتیت حاد

درد ناحیه راست و فوقانی شکم به دلیل تحت کشش قرار گرفتن کپسول کبد است و درد با تخفیف بیماری برطرف می شود. زردی به معنای زرد شدن پوست و چشم ها می باشد باید توجه داشت که بسیاری از بیماران مبتلا به هپاتیت "ب" و "سی" علائمی از هپاتیت حاد و خصوصاً زردی ندارند. برخی از بیماران از خارش بدن شاکی هستند که می تواند با آسیب کبدی در ارتباط باشد. درد مفاصل نیز جزو علائم هپاتیت حاد است. در صورت پیشرفت بیماری هپاتیت امکان آب آوردن شکم و ورم پاها وجود دارد که امکان خونریزی گوارشی از آنها وجود دارد.

از طرفی به دلیل عدم خنثی شدن سموم در بدن و تجمع آنها، وضعیت هوشیاری بیمار تغییر می کند.

- مهمترین انواع هیپاتیت عبارتند از هیپاتیت “بی”، “سی” و “آ” لازم است به چند نکته مهم توجه شود:
- ۱- بروز زردی به معنای هیپاتیت نیست و ممکنست علل دیگر داشته باشد.
  - ۲- بسیاری از مبتلایان به هیپاتیت و خصوصا ناقلین هیپاتیت ب سابقه ای از زردی نداشته اند و در حال حاضر نیز زردی ندارند و فراموش نشود که تفسیر علائم و نشانه های بیماری بر عهده پزشک است و از خود تشخیصی باید خوداری نمود.

هیپاتیت “آ”

این نوع هیپاتیت در کشورهایی که از نظر وضعیت بهداشتی و استانداردهای تصفیه آب آشامیدنی در سطح پایینی قرار دارند، شایعتر است و به همین دلیل در جنوب و شرق اروپا و آفریقا، خاورمیانه (از جمله ایران) و خاور دور شایعتر از سایر مناطق است. علائم و بیماری هیپاتیت “آ” معمولاً خفیف بوده و خود بخود بهبود می یابد. در اغلب موارد علت یرقان در دوران کودکی “هیپاتیت آ” است. علائم و نشانه های ابتلا به هیپاتیت “آ” مثل سایر انواع هیپاتیت بوده و شامل علائم سردرد، شبه سرماخوردگی، اسهال، دل درد، بی اشتها و یرقان است. انتقال این بیماری از طریق ورود ویروس از راه خوراکی (آب یا غذای آلوده) صورت می گیرد گسترش بیماری با شلوغی جمعیت، فقر بهداشتی و عدم دفع صحیح فضلاب ارتباط دارد.

آشنایی با بیماری هپاتیت

در حال حاضر با بهتر شدن وضعیت بهداشت، بروز این بیماری در سراسر جهان روبه کاهش است. این بیماری درمان اختصاصی ندارد. استراحت، مصرف بیشتر مواد نشاسته ای، کاهش مصرف چربی و استفاده از غذای تأمین کننده کالری و ویتامین (مصرف بیشتر میوه جات تازه) توصیه می شود و جهت برطرف کردن خارش، استفاده از لباس های نخی و گشاد و خودداری از پوشیدن لباس های پشمی و استفاده بیشتر از وان آب گرم (و حاوی نشاسته) و استفاده از کرم های نرم کننده برطبق دستور پزشک توصیه می شود.

برای پیشگیری از ابتلای اطرافیان بیمار (خصوصاً افراد خانواده) تزریق سرم گاماگلوبولین کمک کننده است ولی در کشور ما معمولاً توصیه نمی گردد و بر اساس نظر پزشک تزریق می گردد. خوشبختانه هپاتیت “آ” خود بخود خوب شده

و ویروس از بدن بیمار به صورت کامل دفع می شود و حالت ناقل هیپاتیت ایجاد نمی شود.

هیپاتیت “ب”

ویروس های هیپاتیت “ب” در کبد انسان جایگزین شده و تکثیر می نمایند. مواد تولید شده توسط این ویروسها به گردش خون می ریزد. انجام آزمایشات خونی حساس ، تکثیر ویروس در بدن را مشخص می نماید. کسانی که ویروس هیپاتیت “ب” را به مدت بیش از ۶ ماه در خونشان داشته باشند ناقل این بیماری می باشند.

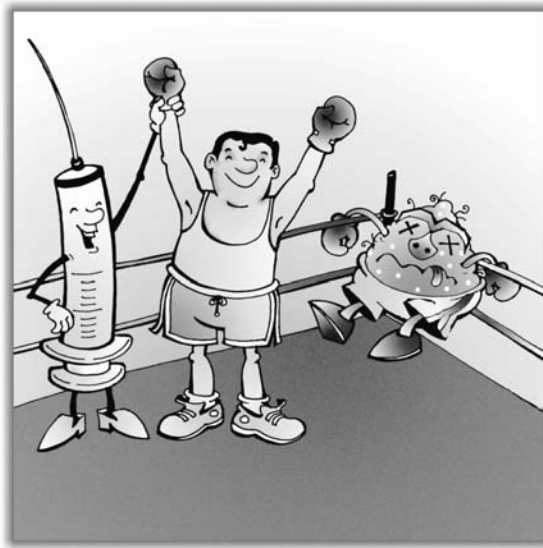
این افراد حال عمومی خوبی دارند وگاهی با انجام آزمایشات نیز اختلالی در کار کبد دیده نمی شود. در چنین شرایطی ویروس به صورت مسالمت آمیز در داخل بدن وجود دارد ولی به کبد آسیبی نمی رساند درصورت انتقال ویروس هیپاتیت “ب” از مادران آلوده به نوزادان احتمال باقی ماندن عفونت و ناقل شدن نوزادان زیاد است و عمده ناقلین هیپاتیت “ب” درکشور ما شامل این موارد است . بیماری حاد هیپاتیت “ب” در ۹۰ تا ۹۵ درصد به طور خودبخود بهبودی یافته و ویروس هیپاتیت “ب” نیز به صورت کامل از بدن دفع شده و خارج می شود ولی در ۵ تا ۱۰ درصد موارد ویروس در بدن باقی مانده و حالت ناقل هیپاتیت ایجاد می شود.

عامل بیماری هیپاتیت در خون و همه ترشحات بدن (مانند بزاق، عرق و...) افراد ناقل وجود دارد البته این ویروس تا بحال در مدفوع یافت نشده است . بهترین راه پیشگیری از ابتلاء به این بیماری ، شناخت راههای انتقال آن است. تنها مخزن این ویروس انسان است و انتقال آن از فرد آلوده به فرد

آشنایی با بیماری هپاتیت

سالم می باشد. در قدیم مهمترین علت ابتلا به هپاتیت “ب” استفاده از خون و فرآورده های آن بوده است ولی امروزه با آزمایش خون می توان این آلودگی را مشخص نمود و به همین خاطر خون ها مورد بررسی قرار گرفته و انتقال این بیماری از طریق خون دیگر به آسانی صورت نمی گیرد.

کارکنان بیمارستانها ، پزشکان ، پرستاران و مراقبین بهداشتی که در تماس با بیماران و یا خون آنها هستند، در معرض عفونت هیپاتیت و انتقال آن قرار دارند و به همین دلیل واکسیناسیون هیپاتیت “ب” و رعایت دستورات بهداشتی و مراقبتی در این دسته از افراد توصیه می شود.

اگر در یک خانواده یک فرد ناقل هیپاتیت وجود داشته باشد، امکان انتقال بیماری به سایر افراد خانواده وجود دارد ولی این امر نیاز به تماس مداوم و طولانی دارد و نحوه انتقال از طریق ورود خون فرد ناقل هیپاتیت به مخاط و یا خون فرد سالم است. سوراخ کردن پوست با یک سوزن به منظور خالکوبی یکی از راههای شناخته شده انتقال هیپاتیت می باشد.

استفاده از سرنگهای مشترک در بین معتادان به هروئین می تواند به انتقال انواع عفونت ها از جمله هیپاتیت “ب” منجر شود. البته خوشبختانه این موضوع در کشور ما کمتر مطرح است. از علل

آشنایی با بیماری هیپاتیت

مهم انتقال این بیماری در کشورهای غربی بی بند و باری جنسی و اعتیاد به مواد مخدر تزریقی است. از علل دیگر انتقال این بیماری در همه کشورها میتواند مراجعه به دندانپزشک تجربی و انجام اعمال جراحی کوچک بدون توجه به رعایت استریل کردن و اصول ضدعفونی باشد.

بطور خلاصه سه راه عمده زیر راههای اصلی انتقال

هیپاتیت ب می باشد:

۱- از مادر آلوده به نوزاد(در کشور ما شایعترین راه

می باشد)

۲- از راه تزریق (تزریق خون ، اعتیاد تزریقی ،

حجامت ، خالکوبی و...)

۳- از راه جنسی (اگر همسر فرد ناقل واکسینه شده

باشد حدود ۵ درصد احتمال انتقال وجود دارد

که با تزریق واکسن این احتمال به حدود صفر

می رسد)

پیشگیری

مهمترین راه مقابله با هیپاتیت ویروسی پیشگیری از

آن است با توجه به راههای عمده انتقال بیماری و علل بروز آن

انجام اقدامات پیشگیری و رعایت دستورات بهداشتی توصیه

می شود. بهترین راه مقابله با ابتلا به بیماری هیپاتیت "ب"

تزریق واکسن آن است. واکسن هیپاتیت" یک واکسن کاملاً

بی خطر می باشد و شامل ویروس زنده یا مرده نیست بلکه یکی

از اجزاء جدا شده از این ویروس می باشد و تا به حال موردی

که دلالت بر انتقال بیماری هیپاتیت به دنبال استفاده از واکسن

هیپاتیت داشته باشد، گزارش نشده است. تزریق واکسن هیپاتیت

“ب” معمولاً درسه نوبت و به فواصل یک ماه و ۶ ماه پس از اولین تزریق می باشد. تزریق واکسن در عضله بازو صورت می گیرد. تزریق واکسن می تواند تا ۹۵ درصد بر علیه بیماری ایمنی ایجاد کند. البته در برخی افراد به دلایل نژادی و توارثی و در افراد مسن و کسانی که سیستم ایمنی آنها دچار نقص می باشد ممکن است این واکسن ایمنی ندهد. چاقی و استعمال دخانیات تأثیر واکسن هپاتیت را کاهش می دهد.

البته کسانی که ناقل بیماری هپاتیت “ب” می باشند در صورتی که واکسن تزریق کنند، ایمنی بر علیه ویروس در آنها پدید نمی آید. لازم به ذکر است تزریق واکسن هپاتیت به افراد آلوده به ویروس هپاتیت خطری در بر ندارد ولی نیازی به تزریق واکسن نداشته و به هیچ عنوان توصیه نمی گردد.

توضیحاتی در خصوص ناقلین هپاتیت “ب”

از بین هر ۱۰۰ نفری که ناقل هپاتیت “ب” می باشند، سالیانه یک نفر در ایران ویروس را از بدن خود پاک کرده و آزمایش هپاتیت آنها منفی می شود. ولی ممکن است ۲ تا ۳ نفر از این افراد در عرض چند سال دچار عود بیماری شوند و در مقابل حدود ۱۰ درصد از این تعداد، ویروس تکثیر یافته و سبب ضایعه کبدی شود و در این حالت به این دوره بیماری هپاتیت مزمن می گویند. لذا ضروری است که حاملین هپاتیت “ب” با انجام آزمایشات خود تحت مراقبت پزشک قرار گیرند. در بعضی از افراد ویروس ها فعال شده و سبب التهاب کبد می شوند. در ایران از میان دو میلیون ناقل هپاتیت “ب” حدود ۱۰ درصد یعنی ۲۰۰ هزار نفر دچار مشکل کبدی بوده و ویروس هپاتیت “ب” در کبد تکثیر پیدا کرده و التهاب ایجاد شده است و این افراد نیازمند به تشخیص شدت التهاب در کبد و فعالیت ویروس درخون می باشند و احیانا نیازمند درمان نیز هستند. در اثر پیشرفت هپاتیت، سیروز یا تنبلی کبد رخ می دهد. درمان نهایی بیماری سیروز، پیوند کبد است که دارای هزینه بسیار بالایی می باشد که با پیوند موفق، بیماران به زندگی سالم و طبیعی بازمی گردند. رعایت دستورات بهداشتی و مراجعات دوره ای به پزشک برای ناقلین هپاتیت “ب” از اهمیت زیادی برخوردار است. تا به امروز برای ناقلین هپاتیت “ب” درمان خاصی توصیه نشده است. البته چون عملکرد کبد نیز خوب است درمان خاصی نیاز ندارد. لازم به ذکر است که یکی از عوامل فعال شدن ویروس هپاتیت در کبد، مصرف مشروبات الکلی می باشد که باعث پیشرفت بیماری می شود. داروهایی

که در حال حاضر در درمان هیپاتیت مزمن "ب" استفاده می شوند بیشتر در جلوگیری از پیشرفت بیماری مؤثرند. به هر حال در موارد بسیار نادری با استفاده از این دارو، ویروس از بدن کاملاً حذف می شود.

هیچگونه محدودیت غذایی برای ناقلین هیپاتیت توصیه نمی شود تنها افراد چاق باید از مصرف چربی خودداری کنند و وزن خود را کاهش دهند. محدودیتی نیز برای انجام امور روزانه در این افراد وجود ندارد. کسانی که دچار خستگی می شوند از فعالیتهای ورزشی سنگین خودداری کنند. افراد چاق باید از وزن خود کاسته و فعالیتهای ورزشی خود را بیشتر نمایند.

تشخیص هپاتیت “ب”

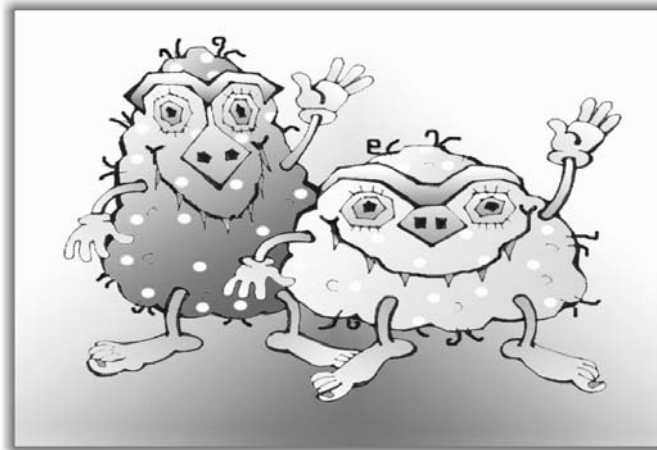
در کشور ما شایعترین راه تشخیص ناقلین هپاتیت ب اهداء خون است یعنی فرد بدون شکایت خاصی جهت انجام کار انسانی به پایگاههای اهداء خون مراجعه نموده تا اندکی از خون خود را جهت شفای حال نیازمندان پیشکش نماید ولی پس از مدتی نامه ای دریافت می نماید که در آن نوشته شده است: اهداء کننده محترم در خون شما اختلال جزئی مشاهده شده است لطفا جهت مشخص نمودن علت به سازمان انتقال خون منطقه مراجعه نمایید و پس از مراجعه مجددا نمونه خون جهت انجام تست ویروس شناسی اخذ شده و اگر جواب نتایج قطعی شده به وی گفته می شود که شما ناقل مزمن هپاتیت ب هستید و جهت مشاوره به درمانگاه هپاتیت مراجعه نمایید. لازم به ذکر است در سازمان انتقال خون به افرادی که مراجعه می کنند، متذکر می شوند در صورتیکه در گذشته در معرض خطر انتقال بیماری هپاتیت بوده اید به قسمت ویژه مراجعه نمایید تا با دقت بیشتر آزمایشات مربوطه را به انجام رسانده و از طرفی از احتمال راه یابی خون آلوده به دیگر خونها پیشگیری شود.

ولی افرادی که در معرض خطر این بیماری بوده اند براحتی می توانند با مراجعه پزشک و انجام یک آزمایش خون مشخص کنند که ناقل این بیماری می باشند یا خیر، لازم به ذکر است با مشخص شدن این موضوع، این افراد می توانند با توصیه های پزشک از پیشروی بیماری جلوگیری کنند و از یک زندگی سالم برخوردار شوند و هرچه که دیرتر این عارضه شناخته شود، انجام امور درمانی آن مشکل تر می شود. دارو هایی که

در حال حاضر در درمان هیپاتیت مزمن "ب" و "سی" استفاده می شوند بیشتر در جلوگیری از پیشرفت بیماری نقش دارند.

هیپاتیت "سی"

هیپاتیت "سی"، در اثر یک نوع دیگر از ویروس های هیپاتیت بوجود می آید و تنها در آمریکا چهار میلیون نفر به هیپاتیت "سی" آلوده اند. امروزه هیپاتیت "سی" مهم ترین دلیل پیوند کبد در این کشور می باشد. در مصر ۱۵ تا ۲۰ درصد مردم به هیپاتیت "سی" مبتلا هستند. هیپاتیت سی به طور عمده از طریق خون منتقل می شود. این ویروس به راحتی به وسیله سیستم ایمنی میزبان از بین نمی رود. بنابراین در بیشتر از ۸۵ درصد از بیماران، هیپاتیت "سی" عفونتی ماندگار است. ناتوانی میزبان آلوده شده در از بین بردن این ویروس موجب پیدایش بیماری مزمن کبدی می شود و متأسفانه تا بحال واکسن مؤثری جهت پیشگیری از ابتلا به آن کشف نشده است.

آشنایی با بیماری هپاتیت

هپاتیت "سی" یک ویروس قابل انتقال از راه خون است. ویروس هپاتیت "سی" در سال ۱۹۸۹ شناسایی شده و در سال ۱۹۹۰ آزمایشی برای آن پیشنهاد شد که از طریق این آزمایش هر فردی می تواند پی ببرد که آلوده به این ویروس می باشد یا خیر؟ لذا کسانی که در معرض خطر این آلودگی بوده اند می توانند با مراجعه به پزشک اقدام به انجام این آزمایش نمایند و در صورت مشخص شدن آلودگی ، تحت نظر پزشک اقدام به درمان خود نمایند که این سبب بهبودی سریعتر خواهد شد. ویروس هپاتیت سی از راه تماس با خون آلوده منتقل می شود.

تا قبل از سال ۱۹۹۲ در کشورهای خارجی و قبل از سال های ۷۵-۱۳۷۴ در ایران، شایعترین راه انتقال ویروس هپاتیت "سی" استفاده از خون و فرآورده های آن بوده است. بدیهی است که پس از این سال ها تمام خون ها از نظر انواع بیماری های عفونی از جمله هپاتیت "سی" مورد بررسی قرار می گیرند و تنها در صورت سالم بودن اجازه تزریق داده می شود و عدم آزمایش خون ها از نظر هپاتیت "سی" قبل از این سال ها به دلیل عدم امکان انجام آزمایش هپاتیت "سی" بوده است. لذا کسانی که خون دریافت می کرده اند نظیر بیماران هموفیلی و مبتلایان به نارسایی مزمن کلیه که تحت دیالیز خونی قرار می گیرند باید با انجام آزمایش هپاتیت "سی" ، خون خود را آزمایش کنند. امروزه متأسفانه اعتیاد به مواد مخدر تزریقی و تماس با خون افراد آلوده از طریق استفاده مشترک از سوزن مصرفی عامل مهمی در ابتلا به هپاتیت "سی" می باشد. بیش از ۷۵ درصد افرادی که در حال حاضر و یا در سابق مواد مخدر به صورت تزریقی بکار برده اند به ویروس هپاتیت سی مبتلا شده اند. سوراخ کردن پوست با یک سوزن به منظور خالکوبی یکی از

راههای شناخته شده انتقال هیپاتیت "سی" می باشد. خانم‌هایی که اقدام به خالکوبی ابرو که به آن تاتوئیگ می‌گویند، نمایند.

در معرض خطر ابتلا به هیپاتیت سی هستند، زیرا در آرایشگاهها متأسفانه از یک سوزن برای چندین نفر استفاده می‌شود. در صورتیکه روابط جنسی در چهارچوب خانواده و بر پایه اخلاقیات نباشد یکی از عوامل در انتقال هیپاتیت "سی" می باشد لازم به ذکر است که ازدواج با افراد ناقل هیپاتیت سی با مشاوره پزشک و با کسب نظر وی بلامانع است.

آشنایی با بیماری هپاتیت

باید توجه داشت که جدا سازی وسایل زندگی مثل قاشق و بشقاب ضروری نیست ولی جدا سازی وسایل شخصی مثل مسواک ، ریش تراش ، ناخن گیر، برس، حوله و کیسه حمام ضروری است . هیچ دلیلی دال بر انتقال این عامل عفونی از راه خوراکی مثل غذای آلوده و یا آب آلوده وجود ندارد . بهترین راه مبارزه با این بیماری، شناخت بیماری ، اجرای دستورات بهداشتی و رعایت دستورات پزشکی می باشد .

هپاتیت سی از راه های زیر منتقل نمی شود:

- ۱- دست دادن و بوسیدن فرد آلوده
- ۲- آشپزی کردن و در یک مکان غذا خوردن
- ۳- معاشرت معمول در محل کار و منزل
- ۴- در آغوش گرفتن مبتلایان
- ۵- از راه هوا
- ۶- شنا کردن در یک استخر

البته کارکنان حرفه پزشکی نیز در صورت عدم رعایت نکات بهداشتی در معرض خطر می باشند تماس با خون بیماران و یا سوزن آلوده می تواند زمینه ساز انتقال این عفونت باشد. همچنین رعایت نکات بهداشتی در دندانپزشکی نیز از اهمیت زیادی برخوردار است. امروزه روشهای درمانی جدیدی برای درمان هپاتیت سی وجود دارد و با پیشرفت دانش پزشکی ، روشهای درمانی جدیدتری نیز پدید می آید که افراد می توانند به درمان خود امیدوار باشند. بدون شک روحیه قوی به همراه توکل به حضرت حق در حفظ سلامتی انسان و مبارزه با بیماریها بسیار اثر گذار است ، کسب آگاهی در مورد بیماریها و اقدام در جهت شناسایی و درمان آنها و در کنار پزشک به درمان پرداختن زمینه ساز شفا یافتن انسان می باشد و در طول تاریخ چنین انسانی توانسته است بیماریها را به زانو درآورد.

کتابهای مرجع:

- ۱- علویان، موید ، دریانی، ناصر ابراهیمی، «ناقل هیپاتیت»، موسسه فرهنگی انتشاراتی تیمورزاده نشر طبیب ۴۵۰۰ چاپ اول زمستان ۷۸
- ۲- علویان ، موید «هیپاتیت سی» موسسه فرهنگی انتشاراتی جابر، شمارگان ۵۰۰۰ چاپ اول بهار ۱۳۸۰ و با تشکر از خانم دکتر شهناز سالی بخاطر همکاری و مشاوره با گروه برنامه ریزی ایمن سازی جانبازان.

جانباز گرامی

به منظور تشویق و آگاهی از میزان اثر بخشی کتابچه آموزشی حاضر اقدام به طراحی سؤالات چهار جوابی از متن آن نموده ایم که در پی می آید.

در صورت تمایل پس از مطالعه سؤالات یاد شده جوابهای صحیح را در برگه پاسخ نامه وارد کرده و پس از تکمیل فرم پاسخ نامه و کپی کارت جانبازی به این مدیریت (صندوق پستی ۱۹۶۱۵/۶۱۶) ارسال نمائید. این مدیریت به جهت قدردانی از شما عزیزان برای مشارکت در امر آموزش از بین افرادی که به حداقل ۸۰٪ از سؤالات پاسخ صحیح داده باشند به قید قرعه جوایز نفیسی اعطاء خواهد نمود.

مهلت ارسال پاسخ نامه ها ۸۵/۳/۳۱
زمان اعلام نتایج شهریور ماه ۸۵ در هفته جانباز

مدیریت آموزش

سوالات:

۱) کدام یک از موارد زیر جزء وظایف کبد می باشد؟

الف) سوخت و ساز مواد غذایی ، داروها و دیگر مواد

ب) سم زدایی و دفع مواد مضر

ج) تولید عوامل انعقادی

د) همه موارد

۲) در مورد بیماری هپاتیت کدامیک از موارد زیر صحت دارد؟

الف) هپاتیت به معنای التهاب و ورم کبد می باشد.

ب) ویروسها ، داروها ، سموم ، مشروبات الکلی و برخی بیماریهای ژنتیکی از جمله عوامل ایجاد کننده هپاتیت می باشند.

ج) علائم شبه آنفلوآنزا بصورت درد عضلانی ، خستگی و تب خفیف می تواند روزها یا هفته ها قبل از بروز علائم بیماری وجود داشته باشد.

د) همه موارد صحیح است.

۳) کدامیک از موارد زیر جزء علائم بیماری هپاتیت حاد می باشد؟

الف) درد شکم

ب) زردی پوست

ج) تیره شدن ادرار و کم رنگ شدن مدفوع

د) همه موارد

آشنایی با بیماری هپاتیت

۴) در مورد درد در بیماری هپاتیت کدامیک از موارد زیر صحیح نمی باشد؟

- الف) محل درد در ناحیه راست و فوقانی شکم می باشد.
- ب) محل درد در ناحیه تحتانی شکم می باشد.
- ج) علت درد ، تحت کشش قرار گرفتن کیسول کبد می باشد.
- د) با تخفیف بیماری درد کاهش می یابد.

۵) در مورد علائم بیماری هپاتیت حاد کدامیک از موارد زیر صحیح است؟

- الف) برخی از بیماران دچار خارش هستند.
- ب) درد مفاصل جزء علائم بیماری می باشد.
- ج) امکان تغییر سطح هوشیاری بیمار بعلت تجمع سموم در بدن وجود دارد.
- د) همه موارد

۶) در مورد زردی در بیماری هپاتیت کدامیک از موارد زیر صحیح نمی باشد؟

- الف) یکی از علائم بیماری هپاتیت ، زردی می باشد.
- ب) زردی به معنای تغییر رنگ پوست و چشم می باشد.
- ج) در صورت بروز زردی شخص مبتلا به هپاتیت می باشد.
- د) بسیاری از بیماران مبتلا به هپاتیت سابقه ای از زردی ندارند.

۷) روش انتقال بیماری هپاتیت آ. کدامیک از موارد زیر می باشد؟

- الف) از راه خوراکی (آب یا غذای آلوده)
- ب) از راه تزریق
- ج) از راه جنسی
- د) همه موارد

۸) در مورد بیماری هیپاتیت آ کدامیک از موارد زیر صحیح است؟

- الف) این بیماری خفیف بوده و معمولاً خود به خود بهبود می یابد.
- ب) شیوع این بیماری در صورت شلوغی جمعیت و عدم دفع صحیح فاضلاب و عدم رعایت بهداشت افزایش می یابد.
- ج) بیشتر موارد یرقان در دوران کودکی، به علت ابتلا به هیپاتیت آ می باشد.
- د) همه موارد

۹) در مورد درمان بیماری هیپاتیت آ کدامیک از موارد زیر صحیح می باشد؟

- الف) این بیماری درمان اختصاصی ندارد.
- ب) مصرف مواد نشاسته ای، کاهش مصرف چربی و مصرف ویتامین در این بیماری توصیه می شود.
- ج) در صورت خارش می توان از کرمهای نرم کننده و لباسهای نخی استفاده نمود.
- د) همه موارد

۱۰) در مورد پیشگیری از بیماری هیپاتیت آ ، کدامیک از موارد زیر صحیح است؟

- الف) مهمترین راه پیشگیری ، رعایت بهداشت است.
- ب) برای پیشگیری از ابتلای اطرافیان بیمار، می توان از تزریق سرم گاماگلوبولین طبق نظر پزشک استفاده نمود.
- ج) این بیماری حالت ناقل ایجاد نمی کند.
- د) همه موارد

آشنایی با بیماری هپاتیت

۱۱) روش انتقال بیماری هپاتیت ب کدامیک از موارد زیر

می باشد؟

الف) از مادر آلوده، به نوزاد

ب) از راه تزریق (تزریق خون، اعتیاد تزریقی، خالکوبی و ...)

ج) از راه جنسی

د) همه موارد

۱۲) شایعترین راه انتقال بیماری هپاتیت ب در کشور ما

کدامیک از موارد زیر می باشد؟

الف) از راه تزریق

ب) از راه جنسی

ج) از مادر آلوده، به نوزاد

د) از راه خوراکی

۱۳) در مورد انتقال بیماری هپاتیت ب کدامیک از موارد

زیر صحیح می باشد؟

الف) سوراخ کردن پوست با سوزن برای خالکوبی می تواند باعث انتقال بیماری شود.

ب) استفاده از سرنگ مشترک در بین معتادان می تواند باعث انتقال بیماری شود.

ج) عدم رعایت اصول ضد عفونی در هنگام کارهای دندانپزشکی می تواند باعث انتقال بیماری گردد.

د) همه موارد

۱۴) در مورد افراد ناقل در بیماری هپاتیت ب کدامیک از

موارد زیر صحیح است؟

الف) در صورت وجود ویروس هپاتیت ب در خون بمدت بیشتر از ۶ ماه شخص ناقل این بیماری است.

ب) در صورت انتقال ویروس از مادر آلوده، به نوزاد، احتمال ناقل شدن نوزاد زیاد است.

ج) عامل بیماری در خون و همه ترشحات بدن فرد بیمار وجود دارد.

د) همه موارد

۱۵) شایعترین روش ابتلا به هپاتیت ب در گذشته

کدامیک از موارد زیر بود؟

الف) از راه جنسی

ب) استفاده از خون و فرآورده های آن

ج) از راه خوراکی

د) از مادر آلوده، به نوزاد

۱۶) در مورد واکسن هپاتیت ب ، کدامیک از موارد زیر

صحیح می باشد؟

الف) این واکسن شامل ویروس مرده است.

ب) این واکسن شامل ویروس زنده ضعیف شده است.

ج) این واکسن شامل یکی از اجزاء جدا شده ویروس می باشد و خطری ندارد.

د) همه موارد

۱۷) در مورد تزریق واکسن هیپاتیت ب کدامیک از موارد

زیر صحیح می باشد؟

الف) تزریق در یک نوبت و در کشاله ران انجام می شود.
ب) تزریق در سه نوبت با فاصله ۰-۱-۶ ماه و در کشاله ران انجام می شود.

ج) تزریق در یک نوبت و در عضله بازو صورت می گیرد.
د) تزریق در سه نوبت با فاصله ۰-۱-۶ ماه و در عضله بازو صورت می گیرد.

۱۸) در مورد واکسن هیپاتیت ب کدامیک از موارد زیر

صحیح نمی باشد؟

الف) تزریق واکسن در ۹۵٪ موارد باعث ایجاد ایمنی می شود و چاقی و مصرف سیگار باعث کاهش اثر واکسن می شوند.
ب) تزریق واکسن در افراد مبتلا به هیپاتیت ممنوع است.
ج) تزریق واکسن در افراد ناقل باعث ایجاد ایمنی نمی شود و بنابراین توصیه نمی شود.
د) همه موارد صحیح است.

۱۹) در مورد افراد ناقل هیپاتیت ب کدامیک از موارد زیر

صحیح است؟

الف) گروهی از این افراد بطور کامل بهبود می یابند و گروهی نیز بیماری آنها عود کرده و بصورت مزمن در می آید و احتمال پیشرفت بیماری در آنها وجود دارد.
ب) بعلت احتمال پیشرفت بیماری در افراد ناقل، این افراد باید تحت نظر پزشک بوده و بصورت دوره ای تحت آزمایش قرار گیرند.

ج) درمان خاصی برای افراد ناقل توصیه نشده است. پرهیز از مصرف الکل، کاهش مصرف چربی در افراد چاق، کاهش وزن و ورزش توصیه می شود.

د) همه موارد

۲۰) در مورد بیماری هپاتیت سی کدامیک از موارد زیر

صحیح است؟

الف) روش انتقال این بیماری مانند هپاتیت ب می باشد (بیشتر از طریق خون)

ب) بعلت عدم توانایی بدن در از بین بردن این ویروس، احتمال بیماری مزمن کبدی زیاد است.

ج) واکسنی برای این بیماری وجود ندارد.

د) همه موارد.

پاسخگو گرامی لطفاً برای هر سؤال تنها یک گزینه را با علامت
«×» مشخص کنید.

سؤال	الف	ب	ج	د
١				
٢				
٣				
٤				
٥				
٦				
٧				
٨				
٩				
١٠				
١١				
١٢				
١٣				
١٤				
١٥				
١٦				
١٧				
١٨				
١٩				
٢٠				